

ОКРЕМА ДУМКА

судді Конституційного Суду України Касмініна О.В. стосовно Висновку Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) (реєстр. № 9037) вимогам статей 157 і 158 Конституції України

Конституційний Суд України (далі – Суд) 22 листопада 2018 року надав Висновок № 3-в/2018 у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) (реєстр. № 9037) вимогам статей 157 і 158 Конституції України (далі – Висновок).

У Висновку Суд визнав таким, що відповідає вимогам статей 157 і 158 Конституції України, законопроект про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору) (реєстр. № 9037) (далі – Законопроект), яким пропонується:

„І. Внести до Конституції України (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, ст. 141) такі зміни:

1. Абзац п'ятий преамбули після слів „громадянської злагоди на землі України“ доповнити словами „та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України“.

2. Пункт 5 частини першої статті 85 викласти в такій редакції:

„5) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору“.

3. Статтю 102 доповнити частиною третьою такого змісту:

„Президент України є гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору“.

4. Статтю 116 доповнити пунктом 1¹ такого змісту:

„1¹) забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору“.

5. Пункт 14 розділу XV „Перехідні положення“ виключити.

II. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування“.

На підставі статті 93 Закону України „Про Конституційний Суд України“ висловлюю окрему думку стосовно Висновку.

Розділом I Законопроекту пропонується абзац п'ятий преамбули після слів „громадянської злагоди на землі України“ доповнити словами „та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України“. У зв'язку з цим хочу зазначити таке.

Розділом XIII „Внесення змін до Конституції України“ Конституції України передбачено чіткий порядок та умови внесення змін до Основного Закону України. Так, законопроект про внесення змін до Конституції України може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України або не менш як третиною народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України. Такий законопроект, крім розділу I „Загальні

засади“, розділу III „Вибори. Референдум“ і розділу XIII „Внесення змін до Конституції України“, попередньо схвалений більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу Верховної Ради України (статті 154, 155 Конституції України). Законопроект про внесення змін до розділу I „Загальні засади“, розділу III „Вибори. Референдум“ і розділу XIII „Внесення змін до Конституції України“ подається до Верховної Ради України Президентом України або не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України і, за умови його прийняття не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України, затверджується всеукраїнським референдумом, який призначається Президентом України; повторне подання законопроекту про внесення змін до розділів I, III і XIII цієї Конституції з одного й того самого питання можливе лише до Верховної Ради України наступного скликання (стаття 156 Основного Закону України).

Тобто залежно від того, у який розділ Конституції України вносяться зміни, встановлено відповідну процедуру їх внесення. На мою думку, оскільки порядку внесення змін до преамбули не передбачено Конституцією України, до неї не можуть вноситися зміни.

Преамбула – вступна частина якого-небудь важливого документа – законодавчого акта, міжнародного договору, декларації тощо, в якій викладено обставини чи підстави його проголошення, укладення¹.

Так, преамбула Конституції України містить низку положень, в яких розкриваються цілі, мета, мотиви прийняття Основного Закону України.

Тому, враховуючи відсутність прямого передбачення Конституцією України внесення змін до її преамбули та особливості преамбули, вважаю, що після прийняття Конституції України будь-які зміни до неї неможливі.

---

¹ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун“, 2005. – С. 1104.

Законопроект закріплює на конституційному рівні зовнішньополітичний курс на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, що в подальшому може призвести до внутрішньодержавних перетворень у частині прав і свобод людини і громадянина, їх гарантій, безпеки та розташування на території України іноземних військових баз. Вказані перетворення зачіпають принципи, гарантовані розділом I „Загальні засади“ Конституції України, які можуть бути змінені тільки за умови затвердження їх всеукраїнським референдумом.

Крім того, у Конституції України закріплено, що носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ (частина друга статті 5), зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права (стаття 18), громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (частина перша статті 38). Тобто народу належить право визначити зовнішньополітичну діяльність України, яке відповідно до приписів Конституції України реалізується шляхом проведення всеукраїнського референдуму.

Тим більше, Україна як партнер даного альянсу повинна буде надавати збройну підтримку союзникам по НАТО, у разі здійснення нападу на їхню територію. У зв'язку з цим будуть зачіпатися права та обов'язки громадян, закріплені розділом I „Загальні засади“ Конституції України, які можуть змінюватися тільки після проведення всеукраїнського референдуму і ухвалення цих змін на ньому.

Тому, на мою думку, перед наданням висновку Судом щодо відповідності Законопроекту вимогам статей 157 і 158 Конституції України

потрібно було провести всеукраїнський референдум, предметом якого мало бути вирішення принципового питання – визначення міжнародно-правового статусу нашої держави.

Зазначене свідчить, що Верховна Рада України не дотримала приписів Конституції України у процесі закріплення зовнішньополітичного курсу на набуття повноправного членства України в НАТО, оскільки не провела всеукраїнського референдуму з цього питання.

Суддя
Конституційного Суду України

О. В. КАСМІНІН